

TA'LIM TASHKILOTLARINI ADOLATLI BOSHQARISH -TA'LIM SIFATINI OSHIRISH GAROVI

Abduraxmonova Maxfuzaxon Mahammadsodiqovna
ADU o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu tezisda ta'lim sifatini yaxshilashda boshqaruv tizimini yaxshilash va uni yanada takomillashtirish omillari, hamda jamiyatimizda ta'lim tizimini tubdab isloh qilishi masalasi haqida ma'lumot beriladi.*

Kalit so'zlar: *tizim, rektor, malaka oshirish, boshqaruv apparati, ta'lim, tarbiya, maqsad.*

Bugungi kunda ma'lumki ta'lim tashkilotlarini boshqarish bilan dolzarb muammolar yuzaga kelgan. Ta'lim sifatini oshirish uchun e'tiborni avvalo tizimga qaratish kerak. Ta'limda boshqaruvga doir muammolarning vujudga kelishining asosiy sabablaridan biri, jamiyat hamda iqtisodiyotning keskin o'zgarib borishida. Qisqa qilib aytganda zamonaviy sharoitda eskicha boshqaruv tizimi bilan qolib ketish bu eng asosiy va katta muammolardan biri. Yuqoridagi muammolarni bartaraf etish uchun dastlab boshqarish sohasida malaka oshirish yoki kadrlarni qayta tayyorlashdan o'tkazish kerak.

Xususan bugungi zamon talablariga ko'ra ta'lim muassasasini boshqarish aslida murakkab jarayon hisoblanadi. Muammolarni yechimini quyidaga fikrlar bilan yechish mumkin:

- Boshqaruvning tarkibiy qismlari, maqsad va vazifalarini tog'ri tanlash;
- Bugungi kunga qadar erishilgan yutuqlarni o'rganib chiqish va tahlil qilish;
- Kelgusida qilinadigan ishlarni rejalashtirish;
- Ta'lim va tarbiya darajasini oshirishning zamonaviy usullarini tashkil qilish;
- Jamiyatimizda tubdan isloh qilingan ta'lim tizimini yaratish;

Avvalo boshqaruv ma'lum bir maqsadga qaratilgan bo'lishi kerak. Insonning har qanday faoliyatining yo'nalishini, xarakterini uning ko'zlagan maqsadi belgilaydi. Maqsad esa huddi qonundek ong ostiga ta'sir qilib, harakatning sifatini va usulini belgilaydi.

Demak ko'rinib turibdiki boshqarish ham inson faoliyatining o'ziga xos sohasidir. Yuqoridagi fikrlarning mohiyati shundaki, boshqarishda maqsadni to'g'ri, aniq belgilash uning natijasining samarador va yuqori bo'lishiga turtki bo'ladi. Quyidagi fikrlarga e'tiborni qaratsak:

- boshqarish bo'g'inlarida aniq maqsadni belgilash umumiy tizim maqsadini aniqlashga asos bo'ladi;
- rahbarning boshqaradigan tizim maqsadini chuqur tushunishi, uni umum jamiyat maqsadi bilan muvofiqlashtira olishi boshqarishda taktik va strategik tomonlarni hisobga olib, istiqbolni belgilashiga zamin hozirlaydi.
- boshqarish maqsadini belgilash, uning mazmuni va boshqarish usul, vositalarini optimal belgilash imkoniyatini beradi;

Boshqarishning uzluksizligiga ham jiddiy e'tibor berish kerak. Ta'lim tizimi uzluksiz bajaradigan vazifasi jihatidan bir-biriga bog'liq umumiy maqsad-komil insonni shakllantirishni amalga oshiradi. Bunda har bir bo'g'in o'z vazifasiga ega.

Demak boshqarishning maqsadi, funksiyasi va tuzilishi uning shakli va mazmunini belgilab berar ekan. Mazmun esa shaklni belgilaydi. O‘z navbatida shakl ham mazmunga ta‘sir ko‘rsatadi. Boshqarish funksiyasi faoliyatda amalga oshadi. Tizimning mavjudligi uni boshqarish jarayonini amalga oshirilishi bilan xarakterlanadi. Boshqaruvchi kishining faoliyati aniq va maqsadga qaratilgan ma‘lum talablardan iboratdir. Boshqarish vazifasi mohiyatli zaruriy, takrorlanuvchi xarakterli harakatlar majmui bo‘lib, yagona mazmun va maqsadga qaratilgan. Bunda boshqarish faoliyati birbiriga bog‘liq va alohida vazifalarni o‘z ichiga oladi bunda boshqarish vazifalari rejalashtirish, tartibga solish, tashkil etish, sozlash, muvofiqlashtirish, nazorat, rag‘batlantirish, izlash, faollashtirish, hisob-kitob kabi harakatlar orqali amalga oshiriladi.

Boshqarish vazifalarini amalga oshirish uchun ta‘lim muassasasida boshqarish tizimini tashkil etiladi. Bu asosan boshqarish sub‘ekti direktor oliy o‘quv yurtlarida esa rektor o‘z navbatida boshqarish bo‘g‘inlarini tashkil etadi. Shu bo‘g‘inlar orqali u boshqarish ob‘ektiga ta‘sir ko‘rsatadi. Bu ta‘sir mavjud ob‘ekt rivojlanishini tezlashtirishga xizmat qiladi. Yuqorida aytilganidek, boshqarish sub‘ektlar faoliyatining harakatlari majmui bo‘lib, har xil vazifalarni ado etish hisoblanadi.

Ta‘lim muassasalari faoliyatini maqsadli boshqarish yosh avlod tarbiyasida, o‘quv-uslubiy faoliyatni modernizatsiyalash hamda innovatsion texnologiyalarni joriy qilishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda yangi o‘tib kelayotgan avlodning ta‘lim sohasida tashkil etilgan zamonaviy moddiy texnik bazasidan unumli foydalanishni ta‘minlash, oliy va o‘rta maxsus ta‘limi tizimidagi yo‘nalishlar va mutaxassislar bo‘yicha davlat ta‘lim standartlari, o‘quv dasturlari, o‘quv-metodik adabiyotlarni qayta ko‘rib chiqish va takomillashtirish borasida ko‘plab ishlar amalga oshirildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. -T.: O‘zbekiston, 2017.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonuni. Qonunchilik palatasi tomonidan 2020 yil 19 mayda qabul qilingan, Senat tomonidan 2020 yil 7 avgustda ma‘qullangan. Toshkent sh., 2020 yil 23 sentabr, O‘RQ-637-son / Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 24.09.2020 y., 03/20/637/1313-son.
3. O‘zbekiston respublikasi Prezidentining 2017 yil 30 sentyabrdagi PF-5198-sonli “Maktabgacha ta‘lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni.
4. Abu Nasr Forobiy. Fozil odamlar shahri - T.: Abdulla Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 1993. 159-160-b.
5. Amir Temur o‘g‘itlari. - Toshkent: Navro‘z, 1992, 36-bet.